

Erik Matzen,
Strandgade 84, 2,
1401 – K.
22. oktober 2023

DERFOR BEGIK ERIK NINN-HANSEN

BEVIDST LOVBRUD I TAMIL-SAGEN

Lørdag formiddag den 5. september 1987 – tre dage før folketingsvalget - opsøgte Berlingske Tidendes unge Christiansborg-journalist, Susanne Hegelund, Socialdemokratiets formand og tidligere statsminister Anker Jørgensen på et vælgermøde i restauranten Gl. Kongesvejs Gårdhave på Frederiksberg.

Dør spurgte hun ind til partiets holdning til flygtninge, et emne, der - bortset fra Fremskridtspartiet og Fælles Kurs – havde været helt fraværende i den nu tre uger lange valgkamp.

Og ikke mindst hvad Socialdemokratiets formand mente om den rapport om flygtninge, som partiets udvalg med Vibeke Storm Rasmussen som formand tidligere havde lavet.

Men den rapport ville Anker slet ikke forholde sig til nu – den rapport og dens tema havde partiledelsen besluttet først at tage op efter valget.

I sin artikel søndag i Berlingske Tidende (side 11) citerede Susanne Hegelund Socialdemokratiets formand for følgende: "Vi skal passe på, at vi ikke bliver overrendt, for der er grænser for, hvor mange flygtninge et land som Danmark kan tage. Jeg tror, det er godt at holde antallet på et relativt lille niveau".

Nogle år senere huskede Anker Jørgensen over for mig godt situationen, hvor en ung kvindelig journalist fra Berlingske Tidende kom op til ham og spurgte ind til flygtningetemaet.

Samme dags aften skulle Socialdemokratiet have sin præsentationsudsendelse i Danmarks Radios TV, kl. 19,45. Hertil havde andre partiers pressetjenester mulighed for til TVA at fremsende forslag til væmmelige spørgsmål til partiet, som TV-Avis' journalisterne Poul Smidt og Bent Stuckert kunne udvælge fra som deres spørgsmål til partitoppen.

Et af spørgsmålene i programmet til Anker Jørgensen handlede netop om flygtninge, og Socialdemokratiets formand gentog sit svar fra formiddagens vælgermøde.

Det så og hørte den konservative veteran Erik Ninn-Hansen i sit TV hjemme på Bregnegårdsvej i Charlottenlund, og da valgudsendelsen sluttede kl. 20,30, ringede han straks til vagten i den konservative pressetjeneste på Christiansborg og dikterede en pressemeddelelse, der absolut skulle udsendes straks lørdag aften.

Kl. 21,20 offentliggjordes følgende:

"Når Anker Jørgensen i valgudsendelsen yderligere rejser spørgsmålet om ændring af reglerne om familiesammenføring (dem havde Anker ikke sagt noget om ved formiddagens valgmøde), kan jeg give tilsagn om, at det er jeg villig til at drøfte", sagde Erik Ninn-Hansen i sin pressemeddelelse.

Erik Ninn-Hansen havde før valgets udskrivelse i den konservative folketingsgruppe foreslået at gøre regeringens flygtningepolitik til et tema i valgkampen, men det fik han slet ikke støtte til. I Ninns bog "Ret Færd - mellem jura og politik" skrev han om sine partifællers reaktion til forslaget: "De, der udtalte sig, kom med de sædvanlige argumenter om, at en så følelsesladet sag var det bedst at lade ligge, og derved blev det."

Men den konservative mesterstrateg Erik Ninn-Hansen havde en ganske bestemt plan med sin pressemeddelelse lørdag aften og med Anker Jørgensens fremprovokerede valgmode-udtalelse, skulle det senere vise sig.

For det var ikke Anker Jørgensen, der med sine overfladiske udtalelser om flygtninge lørdagen før valget bevidst førte flygtninge ind i valgkampen. For han havde i modsætning til Erik Ninn-Hansen ingen tanker om at starte en Tamil-sag. Anker blev bare uvidende brugt som instrument i en intern konservativ magtkamp – som senere kom til at koste Det Konservative Folkeparti dyrt.

Statsministeriets tidligere departementschef og tidligere direktør i Udenrigsministeriet, Ulrik Federspiel, skriver i sin erindringsbog "Et diplomatisk liv": "Ninn-Hansen står den dag i dag som en uforklarlig skikkelse i dansk politik. Selv ikke Schlüter kan forklare, hvorfor han stolede så blindt på Ninn-Hansen."

Mange har ikke kunnet forstå, og forstår stadig ikke, hvorfor Ninn gjorde som han gjorde i Tamil-sagen. Svaret på det spørgsmål kommer i denne artikel.

Herom senere. Først lige et kort smut tilbage – til starten på det interne konservative opgør efter partiets nederlag ved "jordskredsvalget" i december 1973, og det efterfølgende opgør mellem partiets formand Erik Haunstrup Clemmensen, der ville føre konservativ midterpolitik, og folketingsgruppens formand Erik Ninn-Hansen, som stod for en klar højreorienteret borgerlig politik.

Midt i dette 1973-opgør opsøgte tre konservative folk Ninn-Hansen på hans bopæl, bl.a. Palle Simonsen, og bad Ninn inderligt om at trække sig som formand for at give partiet ro til dets politiske arbejde – et initiativ, som Ninn ifølge flere konservative kilder aldrig tilgav Palle Simonsen for. Poul Schlüter skrev i sin erindringsbog Sikken et Liv: "I sådanne sammenhænge havde Ninn en hukommelse som en elefant, og i resten af sit politiske liv nærede Ninn en stærk modvilje mod Palle Simonsen og alt, han stod for."

Det konservative opgør endte med, at både Ninn og Haunstrup Clemmensen trak sig, og Ninn fik nu skubbet Poul Schlüter ind som den nye og eneste konservative leder.

Men Schlüter holdt Ninn uden for indflydelse og valgte i 1974 og 1975 efter Ninns mening ikke en klar borgerlig politik, og den situation havde Ninn sammen med ligesindede konservative nu en strategi imod. Sammen med meningsfæller som landsretssagfører Kristian Mogensen, Poul Vissing (formand for partiets økonomiudvalg og dermed havde opgaven med at få erhvervslivet til at bidrage til det konservative parti og valgkamp) og partiets generalsekretær Kai Aage Ørnskov besluttede Ninn (modstandere kaldte denne kreds for Rolighedsmafiaen) at stoppe overførslerne til partiet af erhvervslivets indbetaling af partistøtte via Fonden af 28. maj 1948. Denne fond ejede den konservative kursusejendom Rolighed mellem Skodsborg og Vedbæk.

Med stop for pengestrømmen kom det konservative parti på fallittens rand, og måtte hurtigt skille sig af med en række fast ansatte medarbejdere og flytte partikontoret til en billigere adresse.

Fonden af 28. maj 1948 var i sin tid blevet oprettet for at erhvervslivet anonymt og diskret kunne overføre penge til partiet via fonden. Nu var det fonden (anført af Ninn, Kristian Mogensen og Poul Vissing), som fik pengene – og beholdt dem i "Rolighedsfonden".

Ved valget januar 1975 tabte de konservative yderligere mandater, og havde nu kun ti medlemmer i Folketinget.

I løbet af 1975 lægger Poul Schlüter den konservative kurs om i mere borgerlig retning. Da der i efteråret 1975 skal stemmes om næste års finanslov, beslutter de konservative at stemme hverken for eller imod - for første gang i mange år. I løbet af det følgende år sker en langsom tilnærmelse mellem partiet og Rolighedskredsen, og november 1976 begraver de stridsøksen.

FIRKLØVERET

Med taktisk snilde lykkedes det Poul Schlüter at komme ind foran Venstres leder Henning Christophersen i september 1982 og bemægtige sig posten som statsminister for en firkløver-regering bestående af Konservative, Venstre, Centrumsdemokraterne (CD) og Kristeligt Folkeparti (KrF) – med betydelig hjælp fra Ninn-Hansen.

På det konservative gruppemøde før udnævnelsen hos Dronningen takkede Schlüter Palle Simonsen, Ib Stetter og Ninn-Hansen for deres indsats i forhandlingerne med de tre andre partier. Om Ninn sagde han: "Ninn har et naturtalent for strategi. Hovedansvaret for at dette lykkedes er Ninns."

Men helt bag alt dette var en anden og helt afgørende betingelse for, at Schlüter overhovedet kunne blive statsminister: alliancen mellem den radikale Niels Helveg Petersen og Poul Schlüter om at holde Socialdemokratiets Anker Jørgensen og Svend Auken væk fra statsministerposten – og denne akse holdt stædigt ved i tykt og tyndt helt til 15. januar 1993.

Ninn blev nu som ny justitsminister i Schlüters regering medlem af regeringens indre kabinet, koordinationsudvalget, og Schlüters nærmeste rådgiver i alle sager.

To år efter, i juli 1984, skulle Venstres leder og finansminister Henning Christophersen afgang fra regeringen for at blive EF-Kommissær i Bruxelles og medlem af den nye EF-Kommission. Derfor måtte der findes en ny finansminister.

Schlüter holdt Ninn væk, da Christophersens afløser skulle findes. Statsministeren ville have Palle Simonsen, og det fik han Venstres godkendelse til mod, at Venstre bevarede det samme antal ministerposter. Dermed blev Ninn sat tilbage i indflydelse fra posten som førsterådgiver. Det job blev overdraget til Palle Simonsen.

Bagefter sagde Ninn, at han var blevet holdt uden for beslutningen, og at han ville have foretrukket, at Venstre havde beholdt posten som finansminister for at opretholde balancen i regeringen mellem Konservative og Venstre.

Ninn svarede nu igen på sin degradering ved offentligt at kritisere regeringen, læs Palle Simonsen, f.eks. for dens indgreb ved lov i de kollektive overenskomster i foråret 1985 kun at tillade meget små lønstigninger i en to-årig periode, han kritiserede det økonomiske indgreb i efteråret 1985 og igen påskepakken i 1986 som "et politisk fejlgreb", som ikke var borgerlig politik, men traditionel socialdemokratisk politik. Ninn henviste også til den skarpe offentlige ordveksling mellem Schlüter og skibsreder Mærsk Mc-Kinney-Møller om regeringens økonomiske politik og dens skattereform i forlig med Socialdemokratiet og Radikale.

Ninn-Hansen blev ikke fyret for sin illoyalitet, nok fordi Schlüter ikke en gang til turde lægge sig ud med Ninns meningsfæller, der udgjorde en indflydelsesrig del af Det Konservative Folkeparti.

Schlüter valgte i stedet i januar 1985 at gå ud med en advarsel til det borgerlige Danmark: "Det er højrekræfterne (læs Ninn-Hansen og hans meningsfæller, red.) og ikke venstrefløjen i dansk politik, der kan bringe firkløver-regeringen til fald. Højrekræfterne har svært ved at forstå, at vores parlamentariske muligheder og grundlag består i at samle de ikke-socialistiske kræfter om den mulige politik."

Efter det flotte valg i januar 1984, hvor de konservative dels opnåede 23,4 pct. af stemmerne, dels vandt folketingsflertal sammen med de tre andre firkløver-partier og Radikale, sigtede Poul Schlüter og Palle Simonsen nu mod ved næste valg at overtage Socialdemokratiets historiske position som det førende politiske parti i Danmark.

Til det formål udgav Palle Simonsen i november 1986 en bog, "Den Danske Model", der ifølge Hans Engells bog "På Slotsholmen" hos mange tegnede et billede "af en blød, lettere holdningsløs konservativ midterpolitik, der trækker i radikal og socialdemokratisk retning. Hvor viljen til reformer er begrænset, og hvor det mere handler om reparationsarbejde på den socialdemokratiske velfærdsstats-model."

I bogens forord advarede den radikale leder Niels Helveg Petersen de konservative om, at "Danmark står aldrig model til en kraftig dosis af det konservative islæt." Hvis den konservative ideologi søgtes gennemført, ville partiet ikke have mulighed for at regere landet. "Faren for modellen lurder altid fra det troløse højre", advarede Helveg.

Den bog brød Erik Ninn-Hansen sig slet ikke om, skrev han i sin erindringsbog "Værelse 28": "Jeg burde have opfattet tendensen til at omlægge Det Konservative Folkepartis politik i et stærkt samarbejde de radikale og med tydelige radikale spor. En midterpolitik, hvor placeringen i midten er det væsentlige, mens mere principielle synspunkter må vige. En sådan politik vil aldrig kunne bære konservatismen, bl.a. fordi den ofte vil fjerne sig fra den konservative idé i bestræbelserne for at opretholde en placering i den midterposition, der ikke er geografisk bestemt, men hviler på en kompromispolitik, der ofte vil være fremkaldt af forsøg på at overbyde modparten."

Ninn havde ikke noget imod Schlüters nære forhold til Niels Helveg, men var "bestemt ikke begejstret ved tanken om, at de radikales generelle holdning skulle påvirke os."

Ved folketingsvalget september 1987 mister firkløver-partierne og Radikale deres flertal, og bliver nu afhængige af støtte fra enten Fremskridtspartiet eller Socialdemokratiet.

Det er højrekræfterne i erhvervslivet, der ved valget har reageret mod Schlüter-regeringens politik i den forgangne valgperiode. Det manifesterede sig også på det konservative landsrådsmøde i Vejle i starten af november 1987, hvor 56 pct. af de delegerede på partiledelsens kraftige anbefaling afviste et forslag fra KU om, at nu skulle der føres klassisk konservativ politik med privatisering og offentlige besparelser. Men 44 pct. stemte imod anbefalingen.

Poul Schlüter fik noget at tænke over. Palle Simonsen reagerede på landsrådet ved at gå på talerstolen og kalde KU's og de 44 pct.'s markering for "hykleri", fordi ingen konservative sagde nej til at nyde godt af det offentlige supermarkeds goder, med tværtimod protesterede kraftigt, når de offentlige goder ikke slog til.

NU IVÆRKSÆTTER

NINN SIN PLAN!

Kort efter valget 8. september 1987 giver Erik Ninn-Hansen chefen for Justitsministeriets 2. kontor, Walsted Hansen, og afdelingschef Claus Tornøe besked om at videreformidle hans beslutning til Direktoratet for Udlændinge om, at tilladelserne til familiesammenføring af tamilske flygtninge her i landet skulle ophøre. Hvis dette stop skulle vare ved i lang tid, ville Ninns beslutning være retsstridig, fordi flygtninge med mindst to års ophold her i landet ifølge loven havde retskrav på at blive familiesammenført med deres koner, børn og forældre - i Danmark.

Dette stop fortsatte resten af 1987 og ind i 1988, hvor Ninns beslutning fra sommeren 1988 blev klart ulovligt. Fra dette tidspunkt indgav mange tamilere via deres danske advokater klager til Folketingets Ombudsmand over den lange sagsbehandlingstid.

Ninn var ikke imod flygtninge, han kunne faktisk godt lide flygtninge. Men han havde et mål, og det var at sprænge alliancen mellem Poul Schlüter, Palle Simonsen og Niels Helveg Petersen i stumper og stykker, og det skulle stoppet for de tamilske familiesammenføringer hjælpe ham til at opnå.

For de radikale kunne ikke leve med, at regeringens flygtningepolitik så markant blev ændret, og slet ikke at loven blev trådt under fode. Det kunne CD, Kristeligt Folkeparti, Socialdemokratiet og SF heller ikke. For ikke også at nævne retskafne mennesker i Venstre og Det Konservative Folkeparti.

For mesterstrategen Erik Ninn-Hansen bestod kunsten i at drive spillet så langt, at det ikke blev alt for åbenlyst, hvad han reelt gjorde. Derfor blev hans beslutning camoufleret på alle mulige måde, f.eks. med begrundelse om, at der var indgået en fredsaftale på Sri Lanka, og at de tamilske flygtninge derfor snart skulle hjemsendes, eller forklaret med at Direktoratet for Udlændinge havde begrænsede ressourcer og derfor kun kunne behandle et vist antal sager af gangen.

Undersøgelserne i den senere undersøgelsesret om Tamil-sagen viste, at der i Direktoratet for Udlændinge hobede sig op mange færdigt behandlede sager om tilladelse til familiesammenføring. Tilladelserne manglede blot at blive puttet i en kuvert og få påsat et frimærke. Det viste sig også, at der ikke var fred på Sri Lanka, men tværtimod fortsatte de voldsomme uroligheder med mange dræbte.

Det langvarige stop bidrog til at opbygge et vist pres mod Schlüter-regeringen. Embedsmændene i såvel Justitsministeriet som i Direktoratet for Udlændinge adlød ministerens ordre og bidrog med at konstruere forskellige falske begrundelser og forklaringer udadtil, selvom de godt vidste, at forklaringerne i længden ville vise sig uholdbare og farlige for deres fortsatte karriere, fordi stoppet efterhånden blev mere og mere ulovligt.

Da ombudsmanden Hans Gammeltoft-Hansen i september meddelte, at han på grund af en række klager fra tamilerne havde startet en undersøgelse, fik Ninn-Hansen overtalt den konservative formand for Folketingets Retsudvalg, Grethe Fenger Møller, til at stille et samrådsspørgsmål til justitsministeren om de tamilske familiesammenføringer. Hensigten hermed var, at når ombudsmanden blev klar over, at samrådet var blevet holdt, skulle Gammeltoft-Hansen trække sig fra klagesagen og stoppe sine undersøgelser, fordi ombudsmanden ikke måtte blande sig i Folketingets arbejde, når udvalget havde taget sagen op politisk.

Først da retsudvalget i november 1988 havde fortalt ombudsmanden, at udvalget ikke havde taget fat på behandling af sagen, men blot lyttet til ministerens ord under samrådet i september, og at udvalget ønskede, at han skulle fortsætte sine undersøgelser, gik ombudsmanden i gang igen.

Chefen for Justitsministeriets flygtningekontor, Johan Reimann, der tidligere havde været Ninn-Hansens ministersekretær og derfor havde et vist frispog med Ninn, prøvede flere gange gennem 1988 at overtale

Ninn til at normalisere de tamilske familiesammenføringer, sådan at loven blev efterlevet, men det var forgæves. Det samme havde ministeriets departementschef Poul Lundbæk Andersen forsøgt.

De frygtede, at ombudsmanden på eget initiativ ville starte en undersøgelse og derpå konkludere, at ministeriet havde begået et klart lovbrud.

I starten af oktober 1988 gik Reimann igen ind til ministeren og sagde direkte til Ninn, at hvis han ikke snart normaliserede sagerne, måtte han forudse en næse fra ombudsmanden, der ville være "så stor, at han ville kunne lugte sig selv i nakken".

Reimann havde sin egen fortolkning af Tamilsagen: "Ninn var blevet marginaliseret i 1988 og brugte flygtninge til at genvinde indflydelse".

I december genoptog ombudsmanden sine undersøgelser i Tamil-sagen, og uret var dermed sat i gang med en forventet udløsning i løbet af foråret 1989.

NINN BLIVER

FOLKETINGSFORMAND

I samme måned meddelte Folketingets formand Svend Jakobsen (S), at han ville trække sig fra posten og dansk politik for at blive direktør i finanssektoren, og Poul Schlüter besluttede straks, at Erik Ninn-Hansen skulle være den nye formand for tinget og dermed forlade Justitsministeriet.

Få dage efter at den nye justitsminister H.P. Clausen (K) 10. januar 1989 kom til, går ministeriets departementschef Poul Lundbæk Andersen, afdelingschef Claus Tornøe og kontorchef Johan Reimann i samlet flok ind til H.P. Clausen, og opfordrer ham til hurtigt at normalisere de tamilske familiesammenføringer, da han ellers ville blive gjort ansvarlig for stoppet. Samtidig opfordrer de den nye minister til at opsøge Poul Schlüter for at få hans accept til at ændre Ninns linje.

Poul Schlüter reagerede med ordene: "Hellere i dag end i morgen", til at de ophobede tilladelser til familiesammenføring hurtigst muligt skulle ekspederes i Direktoratet for Udlændinge.

Ombudsmandens rapport kom ud 1. marts 1989 og indeholdt en sønderlemmende kritik af Ninn-Hansens Tamil-administration. Hans Gammeltoft-Hansen skrev, at administrationen havde været "overordentlig kritisabel" og afviste påstanden om ressourcemangel. Direktoratet for Udlændinge havde brugt mange flere ressourcer på at besvare de tamilske flygtninges henvendelser og klager end på bare at meddele tilladelserne, som flygtningene ifølge loven havde et retskrav på at få bevilget.

Ombudsmandens rapport skabte for alvor røre i andedammen. Påskelørdag 25. marts 1989 gik Kristeligt Folkepartis leder Flemming Kofod-Svendsen i TV-Avisen og sagde, at han hellere ville have Venstres Knud Enggaard som formand for Folketinget, og lagde dermed op til, at et flertal bestående af S, SF, KrF sammen med dissidenter fra Venstre og det radikale regeringsparti ville vrage Ninn-Hansen, når der til oktober ved Folketingsårets åbning skulle vælges tingformand.

Den besked tog Ninn meget unødigt op, og 27. marts ringede han til den konservative gruppeformand Hans Engell og meddelte ham, at nu var han i gang med at skrive en officiel anmodning til statsminister Poul Schlüter om at få nedsat en kommissionsdomstol til at undersøge hans administration af flygtninge siden 1982.

Kort efter havde Ninn Schlüter selv i røret: Send ikke det brev! Schlüter afviste en undersøgelse, og Ninn sendte ikke det brev.

Men den offentlige debat om Tamil-sagen var nu glohed. Nu syntes Schlüter, at det blev for meget, og 4. april 1989 reagerede Statsministeriet med en pressemeddelelse over "de helt urimelige personangreb på Erik Ninn-Hansen". Schlüter sagde: "Jeg har ikke megen respekt for den bagklogskab, hændervaskning eller forsøg på at spille uvidende, som de sidste uger har præget de politiske og personlige angreb på Folketingets nuværende formand".

Nu fremsatte S og SF i tinget beslutningsforslag om, at der skulle nedsættes en kommissionsdomstol til at undersøge og vurdere Tamil-sagen, og forslaget skulle til behandling i tinget 25. april. Schlüter ville selv tage debatten som repræsentant for regeringen og afvise forslaget. Der skulle ikke undersøges noget. Tamil-sagen skulle nu lægges helt død, fordi der ikke var flertal for S' og SF's beslutningsforslag.

Derfor gik Statsministeriets embedsmænd nu i gang med at udarbejde et udkast til den tale, som Schlüter ville holde under debatten i tinget. Til det blev rekvireret en masse papirer fra Justitsministeriet om Tamil-administrationen.

GULVTÆPPETALEN

Under sin senere afhøring i undersøgelsesretten om Tamil-sagen, 3. juni 1991, sagde Schlüter, at han var "alvorligt skuffet" over, at Justitsministeriet under Ninn var blevet ledet på en sådan måde, at en sådan sag kunne opstå.

"Det var baggrunden for, at Ninn-Hansen ingen indflydelse havde – overhovedet – på udformningen af vidnets indlæg i Folketinget den 25. april 1989 under debatten om det fremsatte beslutningsforslag. Vidnet drøftede ikke talens indhold med Ninn-Hansen, og Ninn-Hansen kendte ikke talen, før den blev holdt. I øvrigt var Ninn-Hansen stærkt utilfreds med vidnets indlæg", sagde Schlüter i retten.

Den 23. april – to dage før gulvtæppetalen - var Schlüter i sit sommerhus sammen med en veninde, som han kendte på det tidspunkt. Pludselig ringede telefonen i køkkenet.

I efteråret 1992 skrev kvinden til undersøgelsesretten, at hun af en journalist var blevet gjort opmærksom på, at hun muligvis havde nogle oplysninger, som kunne have betydning for rettens undersøgelse:

"Det drejer sig om en telefonsamtale, som statsminister Poul Schlüter og forhenværende justitsminister Erik Ninn-Hansen førte søndag den 23. april 1989 om eftermiddagen.

Jeg var vidne til samtalen og kan forstå, at den ikke er blevet omtalt i afhøringerne.

Jeg er en tidligere bekendt af statsministeren og var den pågældende dag gæst i hans sommerhus i Hornbæk.

Tidligt på eftermiddagen ringede Erik Ninn-Hansen for at tale med Poul Schlüter. Jeg ved, at det var Erik Ninn-Hansen, for det var mig, som tog telefonen, da den ringede.

Jeg gav telefonen til Poul Schlüter. Samtalen, som fulgte, varede ca. halvanden time og drejede sig udelukkende om Tamil-sagen.

Mit indtryk var, at Poul Schlüter prøvede at berolige Erik Ninn-Hansen."

Veninden skrev videre, at Schlüter efter telefonsamtalen sagde til hende, at han var nødt til at tage til middag om aftenen hjemme hos Erik Ninn-Hansen.

Kvindens henvendelse til retten skete så sent, at den allerede havde afsluttet vidneafhøringerne og var i fuld gang med at skrive rapporten, som skulle offentliggøres i januar 1993. Højesteretsdommer Mogens

Hornslet, der var leder af undersøgelsesretten, svarede kvinden, at retten ikke med brevet fandt tilstrækkelig anledning til at indkalde hende til at afgive forklaring, hvilket blev offentligt kendt 10. september 1992 – dagen for Schlüters 10 års jubilæet som statsminister.

Retten svar var meget dårligt nyt for Schlüters KV-regering. For det betød, at retten allerede havde så meget materiale for sin vurdering, og kvindens brev var bare et yderligere bevis for retten konklusion og bevisvurdering. Hendes brev passede som fod i hose til de forklaringer, som andre vidner havde givet.

25. april 1989 afvikledes debatten om S-SF's forslag om en kommissionsdomstol til undersøgelse af Tamil-sagen, som Schlüter afviste med den berømte slutreplik: "Der er ikke fejet noget ind under gulvtæppet".

Dermed skulle Tamil-sagen nu være død og begravet.

NINN REAKTIVERER

TAMIL-SAGEN

Men i sensommeren 1989 reaktiverede Ninn debatten med en gentagelse af hans tidligere påstand, at det skam ikke var ham, der havde truffet regeringens beslutning om at nedprioritere de tamilske familiesammenføringer, men derimod firkløver-regeringen, bl.a. efter pres fra Kristeligt Folkeparti med Flemming Kofod-Svendsen i spidsen.

Da Folketinget åbnede sæsonen i oktober 1989, gik Kofod-Svendsen over til Schlüters plads i tinget og bad ham om i en kommissionsdomstol at få undersøgt Ninn's påstand, som KrF-lederen fandt helt urimelig. Schlüter afviste: "Ja, jeg nænner det ikke, Flemming – over for den gamle mand". Og tilføjede, at en sådan undersøgelse ville være ubehagelig for Ninn-Hansen, og ligeledes for Justitsministeriet. "Vi alle", tilføjede Schlüter, ville skulle igennem afhøringer, og det fandt statsministeren ikke rigtigt.

I den offentlige debat omkring DR's TV-udsendelse "Blodets Bånd" i april 1990 reaktiverede Ninn på ny Tamil-sagen, da han gentog Ninn sin påstand fra 1989 om, at det ikke var ham, der havde presset på for en beslutning i 1987 om en nedprioritering af flygtninge, men derimod Flemming Kofod-Svendsen, og nu også efter pres fra CD's leder Mimi Jakobsen.

Nu var dusinet fuldt for Mimi Jakobsen. Derfor tog hun sin partifælle Frode Nør Christensen i hånden og vandrede over til Statsministeriet, hvor Poul Schlüter og justitsminister Hans Engell sad og ventede på dem. Med CD's tilslutning stod der nu et folketingsflertal bag kravet om, at Tamil-sagen skulle undersøges af en dommer – for lukkede døre. Det blev så højesteretsdommer Mogens Hornslet sammen med dommer Torben Goldin, der fik den utaknemmelige opgave.

Da Mimi havde fremført sit krav, reagerede Schlüter: "Jeg kan ikke blive ved med at holde hånden over ham (læs Ninn, red.).

November 1990 gik afhøringerne af mange vidner i gang, og samtidig klagede Erik Ninn-Hansen og hans forsvarer Kristian Mogensen nu til Den Europæiske Menneskerettighedskommission over, at han skulle afgive forklaring bag lukkede døre. Samtidig kritiserede flere medlemmer af den konservative hovedbestyrelse i december Schlüter for de lukkede døre i Tamil-sagen.

Den kritik ville statsministeren ikke længere stå model til og besluttede straks, at nu skulle afhøringerne foregå for åbne døre. Det tvang undersøgelsesretten til at åbne dørene for vidneafhøringer fra den 9. januar 1991 og besluttede samtidig, at journalister i januar kunne møde op i Højesteret og læse retsbogen med de forklaringer, som seks vidner havde afgivet til retten for lukkede døre i november og december.

Folk fra Justitsministeriet og i Direktoratet for Udlændinge havde i november og december 1990 forklaret i retten, at de havde forsøgt mange gange at overtale Ninn-Hansen til at normalisere tilladelserne til familiesammenføring, men forgæves. Desuden kom det frem, at direktoratet havde behandlet alle tamilernes ansøgninger om familiesammenføring med tilladelse, men ikke puttet tilladelserne i en kurvet med frimærke, fordi Ninn-Hansen havde indført et stop for flere tilladelser.

Videre sagde embedsmændene, at Statsministeriet havde været indblandet i sagen. Det førte til, at Schlüter i den offentlige debat blev beskyldt for at være indblandet i Ninns tamil-stop.

Derfor sagde Schlüter i Folketinget straks ja, da den socialdemokratiske retsordfører Ole Espersen spurgte, om Schlüter ville være med til at udvide undersøgelsen til også at omfatte den periode, hvor Folketinget behandlede spørgsmålet om en kommissionsdomstol.

Med sit hurtige ja afgivet i folketingssalen opdagede Schlüter ikke, at han derved selv blev skydeskive ikke alene for Ninns tamil-stop, men også for den såkaldte cover-up fase, som dækkede perioden med normaliseringen af familiesammenføringer fra 19. januar 1989. Og samtidig gjorde han H.P. Clausen til skydeskive.

14. JANUAR 1993

Efter en voldsom storm over Danmark natten til torsdag den 14. januar 1993 afleverede undersøgelsesretten anført af Mogens Hornslet endelig sin rapport til statsministeren. Schlüter fik at vide, at hans udsagn om, at der ikke var fejlet noget ind under gulvtæppet var "direkte urigtig", og at han selv udmærket var klar over, at Ninn havde indført et stop for tamilske familiesammenføringer, og at der var afgivet svar til Folketinget, som var "i modstrid med Poul Schlüters egen kendskab til sagen."

Poul Schlüter fik sammen med Erik Ninn-Hansen og H.P. Clausen af retten tilsidesat deres forklaringer på de afgørende punkter i Tamil-sagen. Retten henviste bl.a. til de fremkomne forklaringer, der var afgivet under afhøringerne af mange vidner fra Statsministeriet, Justitsministeriet, Udenrigsministeriet, Undervisningsministeriet, Direktoratet for Udlændinge, ombudsmanden, ministre, folketingsmedlemmer, advokater, udvalgssekretærer fra Folketinget, landsdommer. Og henviste til den store bunke af dokumenter, der på forskellig måde og tidspunkter var tilgået retten.

Undersøgelsesretten henviste til, at Statsministeriet fra Justitsministeriet havde modtaget materiale, som måtte fortælle statsministeren, at Ninn havde givet misvisende oplysninger til Folketinget.

Retten henviste også til, at Schlüter pærelet kunne have fået sagens fakta præsenteret på en sølvbakke ved at anmode Justitsministeriets embedsfolk om til ham at lave et notat med en samlet fremstilling af Tamil-sagen og dens fakta, sådan som man normalt gør i sager med ømtålelige emner. Men den mulighed havde Schlüter selv afvist med henvisning til, at det ville han betragte som en "slags bagklogskabspapir", som han ikke kunne bruge. En statsminister er ellers underlagt en tilsynspligt over for de andre ministres administration, jævnfør Rigsrettens dom i Alberti-sagen over Venstres tidligere konseilspræsident J. C. Christensen i 1910.

Sandheden var jo, at Schlüter slet ikke ønskede at trænge ned til realiteterne i Ninns Tamil-administration og heller ikke at drage den fulde konsekvens af sin erkendelse, men kun at få sagen lagt død hurtigt uden yderligere offentlig polemik. Schlüter vidste alt for godt fra sin tid som konservativ leder, at omkostningerne ved at sætte Ninn uden for indflydelse var alt for høje. Det ville føre til en dyb splittelse i Det Konservative Folkeparti, og medføre den borgerlige regerings fald med ham som statsminister.

Men det var netop det, som var Ninns mål.

Otte år efter at Poul Schlüter var gået af som konservativ leder på landsrådet i efteråret 1993, lavede han sammen med journalist Kurt Stand en interview-bog "Det var ikke så ringe endda", hvori han omtalte sit forhold til Erik Ninn-Hansen, som fik skylden for VK-regeringens fald på Tamil-sagen i januar 1993: "Den eneste grund til, at sagen blev ved efter 1989, hvor der kunne være sat punktum med ombudsmandens redegørelse, hed Erik Ninn-Hansen. I kraft af sin enestående og tragiske stædighed holdt han den i live".

Schlüter forklarede videre, at Ninn ikke var modtagelig for gode råd fra ham, "for han havde gennem hele sit politiske liv været præget af stædighed som en elefant." Han ville trække hele regeringen med sig i faldet, "det var han det eneste menneske, som følte, at han kunne gøre", sagde Poul Schlüter om Ninn til Kurt Strand.

Efter at Poul Schlüter havde sundet sig på Tamil-rapporten den 14. januar 1993, besluttede han at gå til Dronningen den følgende dag for at indgive sin regerings demissionsbegæring med den konsekvens, at Socialdemokratiets formand Poul Nyrup Rasmussen kunne danne en flertalsregering bestående af Socialdemokratiet, Radikale, CD og Kristeligt Folkeparti.

Det blev samtidig starten på den konservative deroute i dansk politik. Fra 23,4 pct. af stemmerne i 1984 dalede partiets vælgertilslutning til 15 pct. ved valget i 1994, derpå 8,0 pct. i 1998, så ned til 4,9 pct. ved valget i 2011, yderligere ned på 3,4 pct. i 2015 og fik ved det seneste valg i 2022 5,6 pct. af stemmerne.

Det rejser spørgsmålet om, hvorfor der ikke i 1980' og 1990'erne var nogen personer i Det Konservative Parti, som gik sammen om at få Erik Ninn-Hansen ekskluderet af partiet?

Poul Schlüter satsede på, at problemerne med Ninn ville drive over af sig selv, men en sådan strategi er farlig for ethvert politisk parti og lederskab. Enhver politisk leder – hvis de sidder længe nok - kommer i Schlüters situation. Erfaringen og historien siger, at de i en sådan situation ikke må ryste på hånden, men gøre det, som skal gøres – udvise rettidig omhu. Ellers løber de en meget stor risiko for at miste magten og svække deres parti, skabe sig en farlig sneboldseffekt.

Den 8. marts 2011 afskedigede statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) sin minister for flygtninge, indvandrere og integration, tidligere vicepolitimester og jurist Birthe Rønn Hornbech, da det kom frem, at hun ikke havde orienteret Folketinget om, at statsløse unge født her i landet ulovligt havde fået afslag i to år på deres ansøgning om dansk statsborgerskab, som de ifølge FN-Konventionen havde krav på. Da en kommission i 2015 – altså fire år senere - afleverede sin rapport om sagen, ønskede ingen i Folketinget at tale om rigsretssag mod Birthe Rønn Hornbech – hun var ikke længere medlem af tinget. Kommissionen mente, at der ikke var tilstrækkeligt bevis for, at hun havde forstået ulovligheden. Derimod fik to embedsmænd skylden for ikke at have gjort ulovligheden tilstrækkeligt klar for ministeren.

Efter valget i 2019, hvor de røde partier genvalgt flertallet fra perioden 2011-2015, blev der straks rejst krav om rigsretssag mod Venstres tidligere minister for udlændinge og integration, Inger Støjberg, for med ulovligt tvang at have adskilt unge asylpar.

Da flertallet havde fremsat dets beslutningsforslag om rigsretstiltale mod Inger Støjberg, skulle alle tingets partier tilkendegive deres holdning til forslaget, og det tvang Venstres nye formand Jakob Ellemann-Jensen til klar stillingtagen, og han valgte at stille krav til Støjberg om, at hun skulle rense sig for anklagen ved at stå til ansvar over for Rigsretten, hvorfor han anbefalede sine gruppefæller at støtte anklageforslaget.

I 2021 idømtes Inger Støjberg ved Rigsretten med stemmerne 25-1 en straf på 60 dages ubetinget fængsel for at have givet en ulovlig ordre, trods embedsmændenes advarsler mod at adskille unge asylpar med tvang.

Inger Støjberg valgte i konsekvens af Jakob Ellemanns beslutning mod hende at udmelde sig af Venstre og dannede sit eget parti, Danmarksdemokraterne, der nu er repræsenteret i Folketinget med 14 mandater (8,1 pct.).

I sit portræt af Erik Ninn-Hansen i bogen Danmarks justitsministre 1813-2013 giver dommer Peter Garde ham følgende skudsmål: "Vel ingen justitsminister har haft en mere tragisk skæbne end Ninn-Hansen. Ikke blot pådrog han sig, den mangeårige jurist og forsvarer, ved rigsretsdom en, om end betinget fængselsstraf, men han trak andre med sig i faldet, styrtede den regering, hvor han havde haft sæde, og, værst, indledte den udvikling, der på mindre end tyve år reducerede hans parti fra at være regeringsparti og Folketingets næststørste til tingets mindste, medens den gamle mand var en afmægtig tilskuer".

Folketinget besluttede i 1993 at sætte Erik Ninn-Hansen under anklage for lovbrud ved Rigsretten, og i 1995 faldt dommen. Med stemmerne 15-5 fandtes Ninn skyldig i Tamil-sagen og idømtes fire måneders fængsel, der blev gjort betinget grundet Ninns høje alder og sygdom.

De ti højesteretsdommere samt fem medlemmer udpeget af Folketinget dømte Ninn skyldig, mens fem medlemmer udpeget af de borgerlige partier stemte for at frifinde ham.

Højesteretschef Ib Thyregod, der af Venstre var udpeget til at sidde i Rigsretten, fortalte mig engang i nullerne under en frokost i Folketinget, at han som det eneste borgerlige medlem dømte Ninn skyldig.

En af de konservatives medlemmer af Rigsretten, revisor Gunver Rahr, sagde 24. juni 1995 til Jydske Vestkysten, at hun syntes det var synd for Erik Ninn-Hansen: "Alle parter vidste jo, at tingene foregik. Den dag, det så går galt, står Ninn-Hansen helt alene. Folk vasker hænder. Det er ligesom alle siger, at nogen burde have gjort noget. Men hvem er nogen", spurgte Gunver Rahr, som fandt Rigsretten overflødig, fordi sagen burde have været behandlet politisk og ikke juridisk.

Som Gunver Rahr her redegør for Tamil-sagen, har hun uorden i sine begreber om, hvad der er politik og hvad jura. Hendes parti går ind for retsstaten, bare ikke med hud og hår.

Gunver Rahrs udsagn i 1995 – to år efter Tamil-rapportens fremkomst - var også et udtryk for, at Erik Ninn-Hansen havde mange tilhængere i Det Konservative Folkeparti og i det øvrige borgerlige Danmark, hvad Schlüter var sig smerteligt bevidst.

Erik Ninn-Hansen skriver i sin bog "Værelse 28", at han havde set frem til den sidste dag i tinget som en trist dag, men tinget havde i hans sidste år som medlem tilkendegivet, at han kun var til besvær: "Denne mærkværdige afsked efter 41 års arbejde i tinget kunne måske have fremkaldt bitterhed, men det blev ikke tilfældet. Jeg har altid anerkendt kampen i den politiske tilværelse, også dens omkostninger."

KILDER

Erik Ninn-Hansen, Værelse 28, Dansk Politik 1974-1994, Aschehoug 1997, side 244-245 og 304.

Ret færd – mellem jura og politik, af Erik Ninn-Hansen, Munksgaard 1990, side 121

Hans Engell, På Slotsholmen, Aschehoug 1997, side 253-254.

Michael Kristiansen, Thomas Larsen, Michael Ulveman, Poul Schlüter – en biografi, Spektrum 1992, side 99, 102-111.

Poul Schlüter, Sikken et Liv, Aschehoug 1999, side 68-69, 71-72, 196.

Kurt Strand og Poul Schlüter, Det var slet ikke så ringe endda, People's Press 2011, side 225, 249-250.

Den danske Model, En bog med Palle Simonsen om Danmark efter genopretningen, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, november 1986, forord af Niels Helveg Petersen.

Ninn – Historien om Erik Ninn-Hansen, Spektrum 1994, af Mikkel Faurholdt og Svend G. Kjeldsen, side 142-165.

Magtens Mænd – En bog om Tamil-sagen, Samtid 1993, af Henrik Groes-Petersen, George Hilton, Jan Jensen, Morten Løkkegaard, Kim Mesterton, Henrik Qvortrup, Michael Aae, side 145-155.

Ditlev Tamm, Det Høje C, En bog om Det konservative Folkeparti 1965-1998, Gyldendal 1999, side 153-154, 164 og 213.

Peter Garde, Danmarks Justitsministre 1813-2013, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag 2013. side 447.

Ulrik Federspiel, Et diplomatisk liv, Gyldendal 2020, side 255.

Gunver Rahr, Jydske Vestkysten, 24. juni 1995, forsiden og side 6.

Politiken, 23. juni 1995, journalist Henrik Groes-Petersen og Niels Northrup.

Interview med Erik Ninn-Hansen i Weekendavisen, 16. maj 1986, af Solveig Rødsgård.

Interview med Erik Ninn-Hansen i Det fri Aktuelt, 1. november 1987, af Erik Meier Carlsen.

Palle Simonsens tale på det konservative landsråd, gengivet i Berlingske Tidende 9. november 1987.

Artikel i Weekendavisen om Erik Ninn-Hansen, 3. oktober 2014, af Arne Hardis.

Udtalelse af Anker Jørgensen, Berlingske Tidende, 6. september 1987, side 11, af Susanne Hegelund.

Udtalelse af Anker Jørgensen, Ekstra Bladet, 6. september 1987, af Jan Jensen.

Udtalelse af Anker Jørgensen, Jyllands-Posten, 6. september 1987.

Skriftlig henvendelse til Undersøgelsesretten i Tamil-sagen af 4. september 1992, og Mogens Hornslets svar af 9. september 1992, gengivet i faksimile i Jyllands-Posten 11. september 1992.

Tamil-sagen – Sammenfatning og retlig vurdering, Undersøgelsesretten, Malling Beck december 1992, side 2121, 2126-2129, 2150-2152, 2181-2189, 2217-2218.

Retsbogen i Tamil-sagen, undersøgelsesretten, december 1992:

Johan Reimanns vidneforklaring, side 110.

Poul Schlüters vidneforklaring, side 734.

Flemming Kofod-Svendsens vidneforklaring, side 879, 883.